

La Sala

Folgueroles

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Plaça de Mossèn Cinto Verdaguer, 1
Emplaçament: A la banda de llevant del nucli antic, formant cantonada amb el carrer de la Rambla
Alçada: 551 m.s.n.m

Coordenades:

Latitud: 41.9384
Longitud: 2.31928
UTM Est (X): 443570
UTM Nord (Y): 4643161

Classificació

Número de fitxa: 08083 - 6
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia: Edifici
Estil / època: Modern Popular
Segle: XVI-XVIII
Estat de conservació: Bo
Protecció: Legal
Tipus de protecció: BPU
Observacions protecció: BPU-AEA. Catàleg de béns a protegir del POUM de Folgueroles.
Data aprovació: dc., 30/06/2021 - 12:00
Número inventari: IPA 35378
Generalitat i altres inventaris:
Accés: Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat: Privada
Titular: Ref. Cad.: 3633505DG4433S
Fitxes associades:

[Font de la Sala](#)

[Jardins de la Sala](#)

[Torre Verda de la Sala](#)

[Font del Boix de la Sala](#)

[Fita de la Sala](#)

[Conjunt del nucli antic de Folgueroles](#)

[Ariet de la Sala](#)

[Horta de la Sala](#)

Autoria de la fitxa

Adriana Geladó Prat

Data de registre de la fitxa:

dj., 02/12/2021 - 19:42

Descripció

Conjunt situat a l'extrem sud-est del nucli antic de Folgueroles, fent de xamfrà entre el carrer de la Rambla i la plaça de Mossèn Cinto Verdaguier, amb un ampli espai de jardí i hortes ubicat a la banda de migdia, allargant-se pel carrer de la Font de la Sala i fins al torrent de Folgueroles. Està delimitat amb un gran mur de pedra i presenta dues portalades monumentals situades a les bandes de llevant i ponent. Destaca la principal, orientada al carrer de la Rambla, d'arc rebaixat bastit amb carreus de pedra, amb l'escut d'armes de la família esculpit amb pedra i un coronament motllurat rematat amb esferes de pedra. Arquitectònicament, el conjunt està format per la casa pairal, la masoveria i una pallissa, tots tres edificis adossats.

La casa pairal, d'aspecte senyorial i grans dimensions, és de planta rectangular, amb la coberta de teula àrab de quatre vessants i un ràfec de maons sostingut amb una solera de llates i mènsules de fusta, disposat a tot el perímetre de la construcció. Està distribuït en planta baixa i dos pisos, amb la façana principal orientada a migdia. En general, les obertures són rectangulars, amb els brancals bastits amb carreus de pedra i les llindes planes. A la planta baixa hi ha dos portals d'accés, un d'ells reformant una antiga obertura d'arc rebaixat bastida amb carreus. Al primer pis s'obren quatre finestres amb sortida a balcons simples, amb les llosanes de pedra motllurades i les baranes de ferro. Un d'ells està decorat amb un plafó rectangular de pedra, gravat amb l'escut d'armes familiar. A la segona planta hi ha una àmplia galeria oberta a l'exterior mitjançant set obertures d'arc escarser bastides amb maons i amb les impostes motllurades. Estan delimitades amb baranes de fusta. La façana de ponent també presenta balcons simples a la primera planta. D'aquest nivell destaca una galeria oberta a l'exterior mitjançant una gran obertura d'arc rebaixat adovellada, amb els brancals fets de carreus de pedra i les impostes motllurades. La segona planta compta amb finestres simples emmarcades amb carreus, les llindes planes i els ampits motllurats. La façana de tramuntana també compta amb obertures emmarcades amb carreus de pedra i en destaca una antiga obertura d'arc rebaixat adovellada, actualment tapiada. A l'interior de l'edifici hi ha una capella-oratori dedicada a Sant Antoni de Pàdua datada a principis del segle XIX i grans sales moblades amb peces destacables. La construcció està bastida amb pedra sense treballar de diverses mides, disposada regularment i amb carreus ben desbastats embellint les cantonades.

Adossada a la façana de llevant de l'edifici principal hi ha la masoveria. És de planta rectangular, amb la coberta de teula àrab de dues vessants i el carener perpendicular a la façana principal. Està distribuïda en planta baixa, pis i golfes, amb la façana principal orientada a migdia. Presenta obertures rectangulars, amb els brancals bastits amb carreus de pedra i les llindes planes, alguna reformada amb maons. Destaca la finestra central del pis, amb la llinda gravada amb l'any 1672 i l'ampit motllurat. Adossada a la façana de llevant hi ha la pallissa, de planta rectangular, amb teulada de dues vessants i el carener perpendicular a la façana principal. S'organitza en un sol nivell i en destaca un gran portal d'accés d'arc de mig punt, bastit amb maons i amb els brancals fets de carreus de pedra. Davant seu hi ha l'era, bastida amb lloses de pedra

rectangulars. Tancant la construcció per la banda de llevant hi ha dos volums rectangulars adossats de caire auxiliar, bastits amb pedra i maons i reformats.

Història

La construcció està situada a l'anomenat veral de dalt del terme i és un dels edificis més importants de la història de Folgueroles. La referència documental més antiga relacionada amb la Sala està datada el 2 d'agost de l'any 1227. En aquest document, el reverend prior i cambrer del monestir de Ripoll fa un establiment a precari en favor de Guillem Girona, de Santa Maria de Folgueroles, de “*tot lo present mas de la Sala d'esta parròquia, so és, de totes les terres, honors i possessions que fossen del domini i senyoria del dit prior i cambrer de Ripoll. Y per dit establiment o precari li farà prestació de 170 sous, moneda barcelonesa de annuo cens, pagadores en cert termini*” (Morató et al., 2000: 105). Tot i això és probable que les primeres notícies del mas siguin del segle X: en primer lloc, en un document datat l'any 967 on es cita l'església per primera vegada i es menciona la venda d'una peça de terra a la vil·la de Folgueroles, a “Palau”, i en segon terme, en un document de l'any 980 on s'anomena l'església com “Santa Maria de Palau”. A mode d'hipòtesi, cal indicar que el mot Palau es pot entendre també com a sala, fent referència d'aquesta manera al mas la Sala. Durant la primera meitat del segle XIV, els hereus de Guillem Girona van ampliar les propietats del mas, passant a ser la casa que controlava i gestionava moltes de les possessions del monestir de Ripoll a Folgueroles (Morató et al., 2000: 106). A la segona meitat del segle XIV, el mas apareix mencionat en el fogatge eclesiàstic de l'any 1360 i, poc després, va quedar deshabitat durant un període d'uns 60 anys com a conseqüència de l'epidèmia de pesta que va patir la població. Posteriorment, la construcció apareix mencionada en el fogatge de l'any 1497. En aquest document hi consta “La Sala”, dins de la parròquia de Folgueroles i de la vegueria de “Vich” (Iglésies, 1991: 265). Posteriorment, en el fogatge de l'any 1553, hi ha constància d'un personatge anomenat “Antoni Sala”, situat a la parròquia i terme de “Sancta Maria de Folgarolles” dins de la “vegueria de Vich” (Iglésies, 1979: 433). En general, durant els segles XVI i XVII, els Sala desenvoluparen tota una política de compra de terres, establiments i aliances matrimonials que els feren ascendir socialment fins al punt de ser nomenats ciutadans honrats de Barcelona (1667). Els Sala es van emparentar amb les famílies Lentorn, Bru, Puigdesalit, Espona i altres famílies amb patrimoni situades arreu de Catalunya. L'any 1767, Maria Josepa de Sala i Puigdesalit es casava amb Josep Bru Puiggener. Des d'aquest moment, els seus descendents van prendre com a primer cognom Bru de Sala. Aquesta família formava part de la gran burgesia agrària de Catalunya, amb una elevada concentració de la propietat. Al segle XVIII van deixar de treballar directament la terra per exercir d'empresaris agrícoles, administrant les seves finques i negocis des de Vic i Barcelona (Ponce, et al, 2011: 89). En relació al mas, cal dir que va fer les funcions de batllia de Folgueroles fins a mitjans del segle XIX (Morató et al., 2000: 174) i que fou ampliat i reformat sobretot entre els segles XVII i XVIII.

Bibliografia

ARUMÍ I BERGA, Pilar (Coord.) (2006). *Folgueroles casa x casa*. Folgueroles: Ajuntament de Folgueroles, p. 24-25, 35.

ARUMÍ, Pilar; AUTET, Lluís; BOVER, M. Àngels; HOMS, Maria; HOMS, Rosa; MOLIST, Bernat; PONCE, Santi; ROVIRÓ, Xavier; SELLABONA, Cesca (2021). *Folgueroles, batecs d'un poble. Història gràfica del darrer segle*. Folgueroles: Ajuntament de Folgueroles, p. 25, 91, 94, 108, 186.

GAVÍN I BARCELÓ, Josep M. (1984). *Osona*. Col. Inventari d'esglésies, 15. Barcelona: Pòrtic, p. 47, 266.

IGLÉSIES, Josep (1979). *El fogatge de 1553. Estudi i transcripció*. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana, p. 433.

IGLÉSIES, Josep (1991). *El fogatge de 1497. Estudi i transcripció*. Col. Publicacions de la Fundació Salvador Vives Casajuana, 111-112. Barcelona: Fundació Salvador Vives Casajuana, p. 265.

MORATÓ, David; PONCE, Santi; ROVIÓ, Xavier; TORRENTS, Jacint; TORRENTS, Carme; VILAMALA, Joan; VILAMALA, Jordi; XUTGLÀ, Montserrat (2000). *Folgueroles. Societat i vida d'un poble*. Vic: Eumo Editorial, p. 95, 96, 105-108, 114, 174, 197-198, 310.

NAVARRO ACEBES, Ferran (2021). *Catàleg de béns a protegir. R18/07 Pla d'Ordenació Urbanística Municipal de Folgueroles*. Consultat 24 octubre 2021, des de <https://dtes.gencat.cat/rpucportal/> Núm. Identificació A.06.

PONCE, Santi; ROVIÓ, Xavier (2011). "El mas la Sala i la gestió del torrent de Folgueroles". *Estudis d'Història Agrària*, n. 23, p. 87-89.

ROVIÓ, Xavier; PONCE, Santi; MORATÓ, David; ORRA, Ramon (2007). *Els picapedrers de Folgueroles*. Folgueroles: Ajuntament de Folgueroles, p. 145, 147, 148.

Enllaços d'interès:

<http://invarquit.cultura.gencat.cat/>

<https://www.poblesdecatalunya.cat/element.php?e=13821>

